

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راهنمای نویسندگان نوشتارهای علمی در فصلنامه علمی - پژوهشی انجمن علمی فرش ایران

■ نوشتارها و مقاله‌ها باید در ۴ نسخه تایپ شده با نرم‌افزار Word 2003 در قطع A4 به همراه CD متن و CD تصاویر با فرمت Tif و نامه‌ای به عنوان سردبیر مجله گلجام (بازبریک) به صندوق پستی مجله: تهران، صندوق پستی ۱۳۱۴۵-۱۳۶۱، فصلنامه گلجام، انجمن علمی فرش ایران و یا نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، نرسیده به پل کریمخان، خیابان شهید کلانتری، پلاک ۶۴ ساختمان شرکت سهامی فرش ایران، طبقه هفتم، انجمن علمی فرش ایران ارسال شود.

■ مشخصات نویسنده یا نویسندگان مقاله، به شرح زیر قبل از چکیده نوشته شود.

نام و نام خانوادگی - میزان تحصیلات - رشته تحصیلی - رتبه علمی - آدرس و تلفن - داورنگار یا پست الکترونیک (ابتدا نویسنده مسئول یا عهده‌دار نوشته شود)

■ ترتیب اجزاء فهرست منابع به شرح زیر است:
کتاب: نام خانوادگی، نام نویسنده (سال انتشار)، عنوان کتاب. نام مترجم یا مصحح. ناشر. محل انتشار.

مقاله: نام خانوادگی، نام نویسنده (سال انتشار)، عنوان کامل مقاله. نام مترجم، نام مجله، دوره، شماره.

■ ارجاعات به منابع در متن نوشتار شامل نام خانوادگی نویسنده، سال انتشار و شماره صفحه در انتهای نقل مطلب در پرانتز بیاید.

■ صحت نوشتارهای علمی با نویسنده یا نویسندگان است.

■ استفاده از مطالب مجله انجمن علمی فرش تنها با ذکر مأخذ، مجاز است.

■ نشانی پست الکترونیکی:

E-mail: goljaam@icsa.ir

هیأت تحریریه فصلنامه

■ در این مجله، نتیجه پژوهش‌ها و تجربه‌های علمی در زمینه فرش و زیراندازها و توسعه دانش در این زمینه به ویژه در یکی از موضوعات: طرح و نقش، رنگ‌بندی، رنگ‌ریزی، بافت، مرمت، مواد اولیه، اقتصاد و بازرگانی، مدیریت، تاریخ و فرهنگ، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی فرش منتشر می‌گردد.

■ نوشتارهای پژوهشی، تحلیلی، نقد کتاب‌های علمی-هنری و گزارش‌های علمی و هنری در زمینه فرش و زیراندازها نیز پس از داوری و تصویب در هیأت تحریریه قابل انتشار است.

■ مقاله‌ها باید دارای بخش‌های: چکیده فارسی، واژه‌های کلیدی، مقدمه، متن مقاله، نتیجه، پی‌نوشت‌ها و فهرست منابع و چکیده انگلیسی باشد.

■ نوشته‌های ارسالی نباید قبلاً در هیچ مجله‌ای به چاپ رسیده باشد. همچنین مقاله‌های ارسالی به این فصلنامه نباید همزمان به مجله دیگری ارائه شده باشد.

■ نوشتارهای ارسالی ترجیحاً به زبان فارسی باشد. ضمناً در صورتی که به زبان دیگری نیز ارسال شود پس از ترجمه و تصویب هیأت تحریریه به چاپ می‌رسد.

■ پی‌نوشت‌های مقاله (معادل‌های واژه‌ها - اصطلاح‌ها - توضیح‌ها) در متن به ترتیب شماره‌گذاری شده و در پایان مقاله، پیش از فهرست منابع تحت عنوان پی‌نوشت‌ها ارائه شوند.

■ اندازه نوشتارها باید بین حداقل ۵ و حداکثر ۱۵ صفحه مجله (با احتساب تمام بخش‌های مقاله) باشد.

■ تصاویر ارسالی باید به طریق رنگی و یا سیاه سفید و در ابعاد ۹ در ۱۴ سانتی‌متر باشد.

■ شماره عکس‌ها، طرح‌ها، جداول و نمودارها به ترتیبی که در متن مقاله به آن اشاره شده در پشت مدارک با مداد نوشته شود. جهت عکس‌ها و طرح‌ها با فلش در پشت عکس مشخص شود.

گلجام

فصلنامه علمی پژوهشی انجمن علمی فرش ایران شماره ۹ بهار ۱۳۸۷

۲

گلجام

اینجانب: شغل:

نشانی پستی:

کد پستی:

مایل به اشتراک یک دوره یک ساله (۴ شماره) از شماره تا هستم.

هزینه اشتراک یک‌ساله: ۸۰۰۰ تومان

لطفاً فرم اشتراک تکمیل شده را به همراه اصل فیش بانکی شماره حساب جاری ۶۶۶۴/۶ بانک ملت شعبه چهارراه جمالزاده (کد ۶۷۳۵۵) در وجه انجمن علمی فرش ایران واریز و به نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، نرسیده به پل کریمخان زند، خیابان شهید کلانتری، پلاک ۶۴، ساختمان شرکت سهامی فرش ایران، طبقه هفتم یا تهران، صندوق پستی ۱۳۱۴۵-۱۳۶۱ ارسال نمایید.

تلفن: ۸۸۹۲۹۳۵۷ - ۸۸۹۲۹۳۵۸

گلجام

فصلنامه علمی پژوهشی انجمن علمی فرش ایران

صاحب امتیاز: انجمن علمی فرش ایران
سر دبیر: دکتر حبیب‌الله آیت‌اللهی
مدیرمسئول: دکتر محمدتقی آشوری

هیئت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا)

دکتر محمدتقی آشوری

دکتر حبیب‌الله آیت‌اللهی

استاد رضا الله‌داد

دکتر سیدجلال‌الدین بصام

دکتر سیروس پرهام

دکتر امیرحسین چیت‌سازیان

دکتر حسن خاتمی

دکتر کیخسرو سحبه

استاد محمدرضا عابد

دکتر مهرانگیز مظاهری‌تهرانی

دکتر مجید منتظر

عضو هیئت علمی دانشگاه هنر

عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد، دانشگاه تربیت مدرس

مدرس دانشگاه و کارشناس فرش

عضو هیئت علمی مؤسسه آموزش عالی جهاد کشاورزی

محقق فرش و صاحب تألیفات

عضو هیئت علمی دانشکده معماری و هنر دانشگاه کاشان

عضو هیئت علمی دانشکده معماری و هنر دانشگاه کاشان

محقق و عضو هیئت مدیره اتحادیه صادرکنندگان فرش

مدرس دانشگاه و کارشناس ارشد مرکز ملی فرش ایران

عضو هیئت علمی دانشگاه الزهرا

عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی امیرکبیر

عضو هیئت علمی دانشکده معماری و هنر دانشگاه کاشان

مدیر داخلی: عباس اکبری

ویراستار فارسی و انگلیسی: ابوالفضل توکلی شاندیز

فصلنامه گلجام دارای درجه علمی - پژوهشی بر اساس مجوز شماره ۱۳۵۸/۱۳۹۱۰/۳ مورخ ۱۳۸۷/۱۲/۸۳ از کمیسیون محترم بررسی نشریات علمی کشور - وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری است.

با حمایت:

۲۰۰۰ تومان

کانون
همانگی
فناوری فرش
ایران

دانشگاه هنر
اصفهان

پنجاه پنجم

دانشگاه کاشان
مرکز پژوهش فرش

وزارت پارکافی
شرکت سهامی فرش ایران
۱۳۸۴

وزارت پارکافی
مرکز فرش ایران

فهرست مطالب

نوآوری یا آفرینش؟ سردبیر	۵
فرش صفوی از منظر نوآوری در طرح و نقش محمدعلی اسپناتی	۹
تجلی نماد گردونه خورشید «مهرانه» در قالی‌های ایل قشقایی مرجان صلواتی	۳۵
تجلی نقوش گرفت‌وگیر در فرش دوره صفوی بهاره تقوی‌نژاد	۴۹
بازخوانی نظام معماری باغ ایرانی در باغ- فرش ایرانی با تأکید بر نظریه بوم‌شناختی ادراک محیط دکترآزاده شاهچراغی، دکترسیدغلامرضا اسلامی	۶۳
تشخیص ساختمان داخلی فرش دستباف با استفاده از تصاویر سی‌تی‌اسکن میکروفوکوس حاصل از تبدیل رادون معکوس محمدجواد کارآمد، مسعود لطیفی، محمد امانی‌تهران، دانیل واوریک	۸۷
بررسی حفاظت پشم دندان‌شده با دندان‌های مختلف و رنگ‌رزی شده با روناس در برابر امواج فرابنفش دکترمجید منتظر، حمید رحیم‌پور	۱۰۵
ارائه الگوی مناسب بهای تمام‌شده در صنعت فرش دکتر کامبیز فرقاندوست حقیقی، بهمن عبدی گلزار	۱۱۹

به نام خداوند دین و هنر

نوآوری یا آفرینش؟

گفتیم که بیافرینیم و چگونه بیافرینیم؟ اندیشه آفرینش از احساس نیاز به دگرگونی و تغییر و یا از نیازمندی تحول نشأت می‌گیرد. انسان همانند سایر عناصر آفرینش نیازمند تغییر و تحول در مسیر تکامل است و همین خود دلیل بر حدیث شریف نبوی است که فرمود: «کسی که امروزش با فردایش یک‌گونه باشد، مغبون است». طبیعت همیشه در حال تغییر و تحول و «رشد» است و انسان نیز نیاز به رشد و کامل شدن دارد. لازمه رشد و کامل شدن، اندیشیدن و درست و به هنگام اندیشیدن است. در فرایند اندیشه، همیشه این پرسش مطرح می‌گردد که: چرا، چگونه و برای چه؟

چرا؟ زیرا زندگی انسانی سرشار از نیازمندی‌هاست و یکنواختی زندگی موجب خستگی و افسردگی می‌شود. و برای ادامه یک زندگی سالم نیاز به تغییر و تحول و حرکت به سوی رشد و تعالی است: این تغییر، تحول و حرکت، بدون برنامه امکان‌پذیر نیست و یک برنامه خوب و مستدل بدون اندیشه طرح و تدوین نمی‌شود.

در پاسخ به: برای چه؟ خواهیم گفت: برای تکامل و رشد و به سوی «خدایی شدن» و در جهت آفرینش گام برداشتن و شایستگی مقام «خلیفه‌اللهی» را به دست آوردن. انسان جانشین خداوند بر زمین، باید که خدایی شود و این جز از راه تکامل انجام‌پذیر نیست. راه‌های تکامل و خدایی شدن فراوانند، تا کدام انسان کدام را را برگزیند و چگونه در آن گام نهد.

لیکن این «چگونگی» را نمی‌توان به سادگی پاسخ داد. بررسی تاریخ تحول و پدیداری انسان بر زمین، شاید بتواند یکی از این پاسخ‌ها منظور گردد.

دانش تطبیقی امروز، تکامل بشر را، از ساده‌ترین شکل آن که «هموساپین»ها باشند تا نهایت آن که پیش‌درآمد انسان هوشمند امروزی، یعنی «ماگنولین»هاست، به چند میلیون سال تخمین می‌زند، یعنی یک «رشد تدریجی» به سوی یک «کمال مطلوب». ولی در مسیر بررسی این نظریه، که یک مطالعه تطبیقی انگاره‌ای است، مغایرت‌هایی بروز می‌کنند و بنابراین، نگره‌های مختلفی مطرح می‌شود، از جمله نگره رده‌بندی موجودات انسانی به سه گروه میمون‌نما، نیم‌هوشمند و هوشمند.

نخست تخمین زده می‌شد که انسان نیم‌هوشمند که نوید به وجود آمدن هوشمندست، یکصدویست‌هزارسال پیش از میلاد از روی زمین رخت بر بسته است. با این حساب ماگنولین‌های غارنشین اروپایی که در هزاره شانزدهم پیش از میلاد ناپدید شده‌اند، هوشمند بوده‌اند و تنها دلیلی که بر هوشمندی آنان آورده می‌شود، نقاشی‌های دیواره‌های غارهاست. (هرچند که جز نقاشی‌ها آثار انسانی دیگری در محدوده غارها کشف نشده است!)، سپس، بناگهان، نسل نوی از انسان‌های هوشمند در خاور نزدیک در هزاره دهم پیش از میلاد در غار کمر بند، (ایران شمالی)، و در هزاره هشتم یا هفتم در اریحا، در میانرود شمالی آشکار می‌گردد. درین نگره، شش هزاره تهی وجود دارد که آنرا «حلقه مفقوده!» نام نهاده‌اند.

این حلقه مفقوده را برخی از پژوهش‌گران دوران ناپیدی انسان نیم‌هوشمند می‌دانند ولیکن در پاسخ اینکه چرا پیش از آن، ماگنولین‌ها در غارهای اروپا زندگی می‌کرده‌اند و در آنجا ناپدید شده‌اند، ولیکن انسان‌های هوشمند در قاره کهن، در خاور نزدیک آشکار شده‌اند؟ نگره‌های انسان‌شناسان بی‌جواب می‌ماند.

یک اکتشاف تازه: به هنگام جنگ ایران و عراق، در میان‌درود شمالی، مجموعه‌هایی از انسان‌های هوشمند و نیم‌هوشمند کشف شد که نشان می‌داد، تا پایان هزاره چهارم پیش از میلاد در یک ناحیه با هم زندگی می‌کرده‌اند. ازین اکتشاف، چنین نتیجه گرفته‌اند که هوشمندان از نیم‌هوشمندان دختر می‌گرفته‌اند ولی به آنها دختر نمی‌دادند و این‌گونه به تکثیر و برتری نژاد خود پرداخته‌اند و نیم‌هوشمندان هم به تدریج ناپدید شده‌اند... و در نتیجه، در هزاره سوم اثری از نیم‌هوشمند برجا نماند. بررسی آثار هنری هزاره‌های نخستین پیش از میلاد و «تمدن‌سازی»ها سرعت تحول و پیشرفت انسان هوشمند را به

سوی رشد و کمال به اثبات می‌رساند. و این انسان هوشمندست که طی تقریباً ده‌هزار سال از «غارنشینی» به «زندگی در سفینه‌های فضایی گام نهاده است.

بنابراین، در پاسخ به چگونه؟ باید گفت به کمک اندیشه و تنها «به کمک اندیشه» که انسان می‌تواند متحول شود و زندگی را سرشار از ابداعات و ابتکارات خلاق بنماید. نیز، به همین دلیل است که حضرت نبی اکرم (ص) فرمود: «تفکر الساعه، افضل من عباده الثقلین»: «یک ساعت اندیشیدن از عبادت جن و انس برترست»، و زردشت (ع)، پیامبر بزرگ ایرانیان، اندیشه را مبنای همه چیز از گفتار و کردار دانست و شعار آیین خود را **پندار نیک، گفتار نیک و کردار نیک** قرار داد.

همین اندیشه است که مادر همه ابداعات، ابتکارها و آفرینش‌های انسانی است. همین اندیشه است که میان غم و اندوه، شادی و سرور، خیر و شر، زیبا و نازیبا و غیره، تفاوت قایل می‌شود و راه درست رستگاری و خدایی شدن را پیشاروی انسان می‌گذارد. در شعار زندگی‌ساز زردشت (ع) روشن و آشکارست که، اندیشه گفتار را در پی دارد و گفتار پیش‌درآمد و خبردهنده کردار و رفع نیازهای مادی و معنوی انسان‌هاست.

بنابراین نوآوری موجد رفاه و آسایش و تسریع در حرکت به سوی کمال است. لیکن آفرینش فراتر از ابداع است. ابداع یا نوآوری تغییر و تحولی در وجع موجود برای ایجاد وضعیت بهتر و فراترست و آفرینش ایجاد وضعیتی است که از پیش وجود نداشته است. به عبارت دیگر، «آفرینش هست کردن از نیست می‌باشد».. اما ابتکار در هر دو مورد کارسازست. چگونه وضع موجود را به وضعیتی بهتر و فراتر دگردیس کردن و یا چگونه از نیست هست نمودن، نیازمند ابتکار است.

در طراحی نقش فرش، و حتی در فناوری بافت آن، می‌توان از هر دوی این پدیده‌ها بهره گرفت: ابداع یا آفرینش. ابداع در تداوم بهبود و دگردیسی طرح‌ها و نقش‌های موجود و تکامل آنهاست و قلمرو آن چندان فراخ و گسترده نیست، اما در آفرینش؛ اندیشه می‌تواند به هر سو جولان نماید و به هرگونه گونگی دست یازد و دنیا‌های تازه بیافریند. درینجاست که اصطلاح فرانسوی «مدرن» یا «امروزین» و یا «نوین» را به کار می‌بریم. در شماره آینده، اگر خداوند توفیق را رفیق سازد، از «نوینگرایی» یا «مدرنیسم» در طرح و نقش فرش سخن خواهیم گفت. انشالله.

برای آگاهی هنرمندان طرح و نقش فرش ایرانی

مراکز توزیع فصلنامه گلجام

- ۱- گروه‌های فرش و صنایع دستی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی (دولتی و آزاد).
- ۲- ادارات فرش سازمان‌های بازرگانی استان‌ها و مناطق کشور.
- ۳- شعبات شرکت سهامی فرش ایران در سراسر کشور.
- ۴- ادارات میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور و موزه فرش.

به نام آفریننده کیهان و جهانیان

کوتاه سخنی با آفرینندگان طرح‌ها و نقش‌های نوین و دگردیس‌کنندگان زیبایی‌شناسی فرش ایران همه باور داریم که هنر فرش، در نوآوری و آفرینش طرح، نقش و رنگ‌آمیزی آن است، به گونه‌ای که زیبا باشد و «لذت دیدار» به بیننده ارمغان بخشد. سال‌های سال است که در نقش‌های فرش ایرانی، دگرگونی و تحولی ایجاد نشده است [استثنا برای یک دو استاد بزرگوار و فرهیخته که به این اصل پای‌بند هستند] و اگر احیانا استادانی به این کار مبادرت کرده‌اند، از بیم دوستان و همکاران «سنت‌کار» آشکار نکرده‌اند؛ برای مثال، یکی از استادان فرش مشهد که به احتمال زیاد هم اکنون به «لقاءالله» پیوسته است، بیش از یک صد طرح تازه از «گلجام» طراحی کرده است ولیکن در هیچ کدام از فرش‌های او دیده نمی‌شود.

هیأت تحریریه مجله «گلجام» بر این اندیشه است که هنرمندان طراح فرش، به‌ویژه جوانان را، به جامعه هنرشناس ایرانی معرفی کند و بشناساند. بنابراین، از هنرمندان طراح فرش که مایل‌اند زندگی‌نامه و نمونه‌های کارهای آنان منتشر و شناسانده شود، یک نسخه از زندگی‌نامه خود، شامل مشخصات شخصی و تصویری از نمونه‌های کارهای خود را (همراه با CD) و با پست پیشتاز یا سفارشی به دفتر مجله ارسال فرمایند و اطمینان کامل داشته باشند که همه حقوق قانونی آنها برای ایشان محفوظ خواهد بود.